

Diversity in Communication

To cite this article: Landqvist, H. (2024). "Gratis broddar till dig som är 65 år och bor i Göteborg": En fallstudie av legitimeringsstrategier i svenska kommuners webbtexter riktade till seniorer. *VAKKI Publications* 16, 67–89. <https://doi.org/10.70484/vakki.145590>

"Gratis broddar till dig som är 65 år och bor i Göteborg": En fallstudie av legitimeringsstrategier i svenska kommuners webbtexter riktade till seniorer

Hans Landqvist

Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi, Göteborgs universitet

Offers of free ice cleats to senior citizens is a rather new phenomenon in Sweden. Therefore, Swedish municipalities should strive to linguistically legitimize such offers to convince senior citizens to use ice cleats during the winter season. The research questions for the reported study are (1) Which main strategies for legitimation appear in the municipalities' texts? (2) Which subtypes to different main strategies appear in the municipalities' texts? (3) What general picture of the municipalities' approach to senior citizens can the identified strategies be said to convey? A corpus of 23 texts on municipal websites, published in 2022 or 2023, is analysed, using van Leeuwen's model for legitimation analysis (2008) as a theoretical-methodical basis. The results of the study show that ice cleat offers are legitimized lexicographically mainly through the two main legitimation strategies Authorization and Rationalization. The main strategy Moral Evaluation, with a focus on public health and the health and well-being of senior citizens, is also used. No instances of the main strategy Mythopoesis are identified. Several subtypes to the three main strategies Authorization, Rationalization and Moral Evaluation are identified in the corpus. Some of the strategies for legitimation used can be deemed as an expression of an equal relationship between municipalities and senior citizens, while others can be said to express an unequal relationship.

Nyckelord: brodderbjudanden, kommuner, legitimeringsanalys, seniorer, webbtexter

1 Inledning

Hösten 2023 skickade Göteborgs stad ut ett massbrev med rubriken "Gratis broddar till dig som är 65 år och bor i Göteborg/Maksuttomat liukusteet kenkiin sinulle, joka olet 65-vuotias ja asut Göteborgissa" (GS 2023). Brevet var skrivet på både svenska och finska, eftersom Göteborg ingår i förvaltningsområdet för det nationella minoritets-språket finska (GS 2024). Information om erbjudandet, men enbart på svenska, fanns också tillgänglig på stadens webbplats under en kortare tid.

Ungefär 25 procent av Sveriges 290 kommuner har bedömts erbjuda äldre kommuninvånare, fortsättningsvis *seniorer*, kostnadsfria broddar (Eklund et al. 2023: 380; se avsnitt 3.1 för en diskussion av benämningar som *äldre* och *senior*). Åldersgränsen för att få ta del av brodderbjudanden är vanligen 65 år men den kan även vara 70 eller 75 år (jfr Benjabli 2020: 11; Eklund et al. 2023: 380). Erbjudanden om broddar, fortsättningsvis *brodderbjudanden*, är ett förhållandevis nytt fenomen i det svenska samhället (jfr Holmberg 2017: 9–10). Därför bör kommuner sträva efter att språkligt legitimeras sina erbjudanden för att få seniorer att utnyttja dem (jfr t.ex. Helgesson 2017: 111–112; Sandberg 2020: 121).

Tidigare studier av brodderbjudanden har fokus på riskhantering i samhället och folkhälsovetenskap. Holmberg (2017, 2023), liksom Eklund et al. (2023), studerar effekter av brodderbjudanden i relation till halkolyckor och sjukvårdsbehov i Sverige, medan Benjabli (2020) analyserar texter som visar processer bakom kommuners beslut om gratis broddar. Den befintliga forskningen fokuserar på vad som görs för att förhindra halkolyckor vintertid och vilka följder olyckorna kan få. Däremot har inte kommuners texter, vilka syftar till att påverka seniorer så att de utnyttjar erbjudanden om kostnadsfria broddar, uppmärksammats tidigare. Denna undersökning ägnas alltså en typ av material och ett perspektiv som inte har använts tidigare.

Betydelsen av att forskare uppmärksammar vardagliga texter för att klarlägga tankesätt i samhället påpekas av exempelvis Helgesson (2017: 111): "[g]enom att analysera till synes banala texter som kommunala informationsmaterial kan man alltså få en inblick i de värderingar och normer som råder under en viss tid och på en viss plats". Till skillnad från den befintliga forskningen om riskhantering och fallprevention utgår den här aktuella studien således från ett textanalytiskt perspektiv. Som teoretisk-metodisk utgångspunkt används Theo van Leeuwens modell för legitimeringsanalys, som denna presenteras i van Leeuwen (2008: 105–123). Denna anges vara en senare version av van Leeuwen (2007) (van Leeuwen 2008: viii).

Legitimeringsanalys har använts när forskare söker svar på frågan ”varför vi ska göra någont eller varför vi ska göra det på ett visst sätt [...]” (Helgesson 2017: 114; jfr Pälli & Lillqvist 2020: 393). Det kan också vara fråga om vad människor *inte* bör eller ska göra (jfr Enell-Nilsson et al. 2022: 60).

Enligt Sandberg (2020: 122) har legitimeringsanalys i van Leeuwens tappning ”fått förhållandevis stor spridning bland svenska textforskare [...]”. Som exempel på språkvetenskapliga studier av svenska skrivna texter med utgångspunkt i legitimeringsanalys kan nämnas Gustafsson (2009) om legitimeringsstrategier i politiska texter under 1700- och 1800-talen, Westberg (2016) om legitimeringar av föräldraskap 1870–2010 och Helgesson (2017) om kommuners legitimeringar av och uppmaningar till sopsortering (se Westberg 2016: 26 för ytterligare exempel på tidigare forskning). Till Sandbergs konstaterande ovan kan tilläggas att legitimeringsanalys också har använts av finländska forskare, t.ex. Poutanen (2022) om legitimeringar av ekologiskt medveten produktion och konsumtion och Enell-Nilsson et al. (2022) om legitimeringsstrategier i finländska års-redovisningar.

Den studie som redovisas här kan alltså sägas ingå i en forskningstradition där legitimeringsanalys används för att undersöka vardagliga texter i syfte att visa vilka ”värderingar och normer som råder [...]” (Helgesson 2017: 111) i ett samhälle, i det här fallet det svenska samhället under första halvan av 2020-talet.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att klarlägga hur svenska kommuner försöker påverka seniorer så att de utnyttjar erbjudanden om gratis broddar, dvs. hur legitimerar kommunerna i fråga sina brodderbjudanden så att seniorer faktiskt utnyttjar dem och – i bästa fall – undviker halkolyckor vintertid? För att uppnå syftet ska studien besvara tre forskningsfrågor, där den tredje och sista bygger på de båda föregående:

- (1) Vilka huvudstrategier för legitimering uppträder i kommunernas texter?
- (2) Vilka undertyper av olika huvudstrategier uppträder i kommunernas texter?
- (3) Vilken övergripande bild av kommunernas förhållningssätt till seniorer kan de identifierade legitimeringsstrategierna sägas ge?

I detta sammanhang ska det sägas att kommuner kan sträva efter att legitimera sina brodderbjudanden också i förhållande till andra kommuninvånare än seniorer. Exempelvis kan kommuner vilja legitimera för andra invånare i kommunen i fråga *varför* brodderbjudanden ges och varför brodderbjudanden *inte* gäller samtliga kommuninvånare.

Som framgår av formuleringen av syftet och forskningsfråga (3) beaktas dock inte eventuella förekomster av sådana legitimeringsstrategier i studien.

1.2 Disposition

Återstoden av artikeln är disponerad på följande sätt. I avsnitt 2 ges en kort beskrivning av Sveriges administrativa indelning i dag och dess betydelse för studien klargörs. I avsnitt 3 presenteras korpussen som undersöks, medan temat för avsnitt 4 är studiens teoretisk-metodiska utgångspunkter. Analys av korpussen och resultat av analysen redovisas i avsnitt 5. I det avslutande avsnitt 6 summeras studien och några möjligheter till fortsatt forskning presenteras.

2 Administrativ indelning av Sverige

Sedan år 2010 är Sverige indelat i 290 kommuner (borgerliga primärkommuner). De mer specifika begreppen 'landskommun' och 'stad' avskaffades 1971 och ersattes av det mer generella 'kommun', men några kommuner har återtagit benämningen *stad*. Två exempel är Stockholms stad och Göteborgs stad. (NE 2024a) Vidare är Sverige indelat i 21 regioner (borgerliga sekundärkommuner) och lika många län (NE 2024a; NE 2024c). Exempelvis är Göteborgs stad en av de 49 kommunerna i Västra Götalandsregionen (VGR 2023). Slutligen är landet indelat i 25 landskap, vilket avspeglar en äldre administrativ indelning. Landskapen är fördelade på de tre landsdelarna Götaland, Svealand och Norrland. (NE 2024b).

Till kommuners ansvar hör bland annat socialtjänst och äldreomsorg, medan regioner främst ansvarar för hälso- och sjukvård (SKR 2024a; SKR 2024b). Både kommuner och regioner bör vara angelägna om att seniorer undviker halkolyckor utomhus under vinterhalvåret. Också för samhället i stort bör det innebära fördelar om sådana olyckor undviks (jfr Socialstyrelsen 2022: 57–59). Om brodderbjudanden till seniorer utnyttjas, så kan de bidra till minskade kostnader för kommuner, regioner och landet.

3 Material

Som framgår i avsnitt 1 kan texter om brodderbjudanden vara tillgängliga som fysiska brev och som texter på webbplatser. För att få tillgång till ett så stort material som möjligt på kortast möjliga tid har jag valt att undersöka kommuners webbsidor om brodderbjudanden till seniorer i stället för att kontakta kommuner för att få tillgång till eventuella fysiska brev. I detta avsnitt redovisar jag hur korpussen med texter är sammanställd och presenterar den. Detta görs i avsnitt 3.1 respektive 3.2.

3.1 Sammanställning av korpusen

Utgångspunkten för sammanställningen av undersökningsmaterialet är Statistikmyndigheten SCB:s förteckning över Sveriges län och kommuner. I denna har varje län en tvåsiffrig kod och varje kommun har en fyrsiffrig kod, t.ex. ”14 Västra Götalands län” och ”14 80 Göteborg”. (SCB 2023) Koderna anges vid hänvisningar till enskilda webbtexter i materialet.

Korpusen är sammanställd i december 2023. Jag har sökt på samtliga 290 kommuners respektive webbplats med sökorden ”broddar” respektive ”halkskydd” på webbsidor publicerade 2022 eller 2023. Därefter har jag granskat de aktuella webbsidorna. Med ”halkskydd” avses nämligen inte enbart broddar, utan halkskydd kan även vara hjälpmedel under mattor, i badkar och duschar eller under strumpor. För att sammanställa korpusen har jag utgått från två kriterier:

- (1) webbsidorna ska vända sig till kommuninvånare som är minst 65 år gamla och
- (2) webbsidorna ska innebära ett erbjudande om gratis broddar eller halkskydd för utomhusbruk.

Under arbetet med att ställa samman materialet fick det första kriteriet modifieras, medan det andra fick preciseras. Modifieringarna respektive preciseringarna är orsakade av egenskaper hos det möjliga undersökningsmaterialet.

Redan i avsnitt 1 påpekas att ”ålderskravet” för att få ta del av brodderbjudanden kan variera, vilket framgår av exempel 1 (formuleringar i exempel som uppmärksammas är markerade med fet stil):

- (1) **göteborgare som fyller 65 i år** och är **folkbokförda i Göteborg**. (14 80 Göteborg);
Broddar till **alla som fyllt 70 år och är kommuninvånare** (12 57 Örkelljunga); **alla kommuninvånare som är 75 år eller äldre [...]** (01 40 Upplands-Bro)

Även andra formuleringar än exakta åldersangivelser kan förekomma i kommuners brodderbjudanden (se exempel 2 och 3):

- (2) Hej **pensionär!** Kom och hämta dina broddar! Är du **sjuk- eller ålderspensionär och mantalsskriven i Fagersta?** (19 82 Fagersta)
- (3) Halkskydd till **seniorer** (14 89 Alingsås); **de äldre kommuninvånarna [...]** (07 63 Tingsryd)

Enligt exempel 2 gäller det att vara ålders- eller sjukpensionär och mantalsskriven i Fagersta kommun för att få gratis broddar. Till skillnad från kommunerna i exempel 1 tycks

yrkesverksamma som uppnått en icke-specifierad kronologisk ålder därmed inte vara berättigade till broddar. Däremot har sjukpensionärer, utan någon åldersspecifiering, rätt till gratis broddar.

Frågor som kan ställas utifrån exempel 3 är när statusen som senior uppnås i Alingsås kommun och vem som räknas som äldre i Tingsryds kommun. Enligt Nikula (2008: 342) används benämningen *senior* ofta som ersättning för *pensionär* i betydelsen 'ålderspensionär'. Benämningen *äldre* kan dock inte knytas till någon viss kronologisk ålder, eftersom "alla kan vara *äldre* i relation till någon annan [...]" (Nikula 2008: 343, kursiv stil i originalet; se vidare Sandberg 2020: 96–98 samt Edström & Lagerlöf Nilsson 2023: 230).

Utifrån webbtexter som här illustreras med exempel 2 och 3 valde jag att modifiera det första urvalskriteriet. Också brodderbjudanden som saknar en explicit åldersangivelse, men där de avsedda mottagarna med stor sannolikhet är minst 65 år gamla, har fått ingå i korpusen (jfr Edström & Lagerlöf Nilsson 2023: 231).

Det andra kriteriet för att inkludera en webbtext i korpusen – ett kostnadsfritt erbjudande om halkskydd – fick preciseras under arbetet med att sammanställa korpusen. Sökningarna ledde nämligen också fram till webbsidor som uppmanar kommuninvånare generellt, eller seniorer speciellt, att köpa broddar, webbsidor som erbjuder seniorer ekonomisk ersättning vid köp av broddar på egen bekostnad respektive webbsidor som erbjuder seniorer en gratis lunch på angiven lunchrestaurang när de visar upp ett kvitto för inköpta broddar. Jag har dock valt att enbart låta de webbtexter i vilka en kommun söker förmå seniorer att utnyttja brodderbjudanden i form av gratis broddar som distribueras i angivna lokaler eller via postförsändelser ingå i korpusen. Motiveringen är att webbtexter med uppmaningar till inköp på egen bekostnad, ekonomisk ersättning vid egna inköp eller gratis lunch efter inköp på egen bekostnad innebär att seniorer (alternativt kommuninvånare generellt) ska förhålla sig till andra situationer än ett erbjudande om kostnadsfria broddar.

Efter en tillämpning av angivna kriterier består korpusen av 23 texter från lika många kommuner, vilket motsvarar 7,9 procent av Sveriges 290 kommuner (alla decimaltal i artikeln är avrundade till en decimal). Jämfört med tidigare studier är antalet litet och andelen låg. Eklund et al. (2023: 378) hävdar att "about 25% of Sweden's 290 municipalities have distributed and offered ice cleats to older citizens [...]", medan det enligt Holmberg (2023: 37) var 51 kommuner som hade aktiva brodderbjudanden år 2019. Det finns flera icke-uteslutande faktorer som kan bidra till att förklara dessa skillnader mellan studierna.

Situationen vad gäller kommuners brodderbjudanden förändras över tid (jfr Holmberg 2023: 36–37). Studierna utgår från olika material, webbsidor respektive enkäter och intervjuer, och olika urvalskriterier tillämpas. Webbsidorna i min korpus vänder sig enbart till seniorer i kommuner, inte alla invånare i en viss kommun, och det är uteslutande fråga om erbjudanden om kostnadsfria broddar, inte erbjudanden om subventionerade inköp eller gratis lunch alternativt kaffe efter inköp av broddar (jfr Holmberg 2023: 37, 39). Som framgår av Appendix fanns det 2022 och/eller 2023 en kommun i Östergötlands län och fyra kommuner i Västra Götalands län som erbjöd subventionerade inköp eller gratis lunch efter inköp.

3.2 Presentation av korpusen

Fördelningen av de 23 kommunerna på län visas i Appendix. Flertalet kommuner är belägna i tre län i landsdelarna Götaland respektive Svealand: Skåne län (4) och Västra Götalands län (7) respektive Stockholms län (4), dvs. 15 av 23 kommuner. I Appendix återfinns också uppgifter om antal invånare i kommunerna. Invånarantalet varierar mellan 4.000 och strax över 600.000 invånare (25 18 Övertorneå respektive 14 80 Göteborg). Av Sveriges tre största kommuner utifrån folkmängd, dvs. Stockholm, Göteborg och Malmö, är det enbart Göteborg som erbjuder seniorer gratis broddar och har gjort så sedan 2013 (Holmberg 2017: 9–10).

Kommuner i landsdelarna Götaland och Svealand dominerar klart med 15 respektive 7 kommuner, medan Övertorneå är den enda kommunen i landsdelen Norrland. En koncentration av erbjudanden till kommuner och län i Götaland och Svealand kan bero på att vinterhalvåret i dessa landsdelar präglas av växlande temperaturer och olika typer av nederbörd. Väderleken i Norrland är mera stabil, och invånarna i denna landsdel kan därtill vara mera vana vid att använda broddar än invånare i de båda andra landsdelarna. (Holmberg 2017: 9, 53)

I Appendix redovisas även antalet graford i de 23 webbtexterna. Varje grafisk enhet (bokstav, siffra, skiljetecken) som föregås och efterföljs av blanksteg (spatium) räknas som ett graford. I totalsumman för varje text ingår antalet graford i den aktuella textens rubrik, en eventuell grafiskt markerad ingress och brödtexten, inklusive eventuella avsnittsrubriker, fram till eventuella kontaktuppgifter till kommunen. Flertalet av texterna, nämligen 18 av 23, innehåller också ett fotografi. Även bilder och andra visuella representationer kan realisera legitimeringar (van Leeuwen 2008: 119). Av utrymmesskäl undersöker jag här endast texternas verbalspråkliga element.

Samtliga 23 webbtexter är försedda med rubrik och brödtext, en ingress ingår i 15 av dem och endast en text är försedd med en bildtext (19 57 Örkelljunga). Antalet graford

i webbtexterna som helheter uppgår till i genomsnitt 124,1 graford med en variation från som minst 27 och som mest 253 (19 60 Kungsör; 14 80 Göteborg). Texterna i korpusen får sägas vara korta webbtexter jämfört med svenskspråkiga texter om pensionsförhållanden, hämtade från webbplatserna för svenska Pensionsmyndigheten och finländska Folkpensionsanstalten, vilka innehåller i genomsnitt 415,04 respektive 207,42 ord (Tolvanen 2016: 37). Orsaken är sannolikt att brodderbjudanden är ett mer avgränsat tema än pensionsfrågor.

4 Teoretisk-metodiska utgångspunkter

Som framgår i avsnitt 1 är den teoretisk-metodiska utgångspunkten för studien Theovan Leeuwens modell för legitimeringsanalys, som denna presenteras i van Leeuwen (2008). Modellen beskrivs som ingående i ramverket kritisk diskursanalys (van Leeuwen 2008: vii och Helgesson 2017: 113–114; se t.ex. Pälli & Lillqvist 2020 om diskursanalysens bakgrund och utveckling).

Utgångspunkten för van Leeuwens modell är begreppet 'sociala praktiker', vilka "transformeras och regleras genom att rekontextualiseras med språk och andra semiotiska modaliteter" (Westberg 2016: 23). Med sociala praktiker menas "socialt reglerade sätt att göra saker på [...]" (Westberg 2016: 24). Legitimering sker på textnivå med kommunikativa resurser och därtill innefattas "större sociologiska och sociopolitiska dimensioner" (Westberg 2016: 25). Av denna anledning är också texters kontext/er relevanta vid analyser av legitimeringsstrategier.

De fyra huvudstrategierna *auktoritetslegitimering* (eng. *Authorization*), *moralisk legitimering* (*Moral Evaluation*), *rationalisering* (*Rationalization*) och *mytopoesis* (*Mythopoesis*) fungerar som grund för van Leeuwens modell (de svenska termerna från Westberg 2016: 26). Var och en av huvudstrategierna kan uppträda ensam eller i kombination med någon annan strategi (van Leeuwen 2008: 105–106). Var och en av huvudstrategierna har sedan undertyper.

I den följande beskrivningen av huvudstrategierna följer jag främst Westberg och använder dennes svenska termer (2016: 43–46). På vissa punkter hänvisar jag till van Leeuwen (2008), Gustafsson (2009), Helgesson (2017) och Enell-Nilsson et al. (2022). På motsvarande sätt används angivna arbeten i beskrivningen av undertyper av huvudstrategierna i avsnitt 6.2, och där presenteras också exempel ur korpusen.

Den första huvudstrategin, *auktoritetslegitimering*, realiseras genom referenser i texter till lagstiftning, tradition(er), vanor och personer (Westberg 2016: 44; Helgesson 2017: 114). Något bör göras på ett särskilt sätt eftersom en viss X säger så, och X kan antingen

besitta personlig auktoritet eller vara expert (van Leeuwen 2008: 106). Strategin kan uttryckas med verb som t.ex. ”säga”, ”anse” och ”tycka” liksom med uttryck som ”enligt” och ”utgående från” (van Leeuwen 2008: 107–108; Gustafsson 2009: 51; Helgesson 2017: 115).

Den andra huvudstrategin, *moralisk legitimering*, uttrycks genom hänvisningar till värdesystem. Något ska göras, eller ska inte göras, för att handlingen i fråga har ett moraliskt och/eller kulturellt värde. (van Leeuwen 2008: 109–110; Westberg 2016: 45) Sådana legitimeringar har inga typiska språkliga uttryckssätt, utan forskaren får göra bedömningar utifrån den aktuella diskursen (Helgesson 2017: 115). I den här studien avser jag med *diskurs* ’sätt att skriva (eller tala) och tänka om ett visst tema eller en viss domän’ (jfr t.ex. Gustafsson 2009: 44; Westberg 2016: 19–20).

Den tredje huvudstrategin för legitimering, *rationalisering*, kommer till uttryck genom hänvisningar till nytta, förnuft och logik (Westberg 2016: 46). Denna strategi ligger nära den andra strategin, moralisk legitimering, men ”in the case of rationalization, morality remains oblique and submerged [...]” (van Leeuwen 2008: 113). Svårigheter med att skilja de båda huvudstrategierna moralisk legitimering och rationalisering från varandra uppmärksammas av exempelvis Gustafsson (2009: 116).

Den fjärde och sista huvudstrategin, *mytopoesis*, innebär att ”moraliska berättelser av olika slag används för att legitimera något” (Helgesson 2017: 114). Med hjälp av invävda berättelser och exempel i texter framställs hur personer antingen belönas eller bestraffas utifrån sina handlingar (Westberg 2016: 48). Innebörden i begreppet ’berättelse’ klargörs dock inte fullt ut av van Leeuwen (Gustafsson 2009: 134; jfr ”[l]egitimation can also be achieved through storytelling”, van Leeuwen 2008: 117).

Med hjälp av det beskrivna ramverket analyserar jag hur aktuella svenska kommuner legitimerar sina brodderbjudanden till seniorer. Jag begränsar analysen till de lexikogrammatiska realiseringsformerna i webbtexterna (jfr Westberg 2016: 48) och undersöker inte andra modaliteter, främst fotografierna, i dem (se avsnitt 3.2).

För att besvara forskningsfråga (1) görs en kartläggning av huvudstrategierna i korpusen. För att besvara forskningsfråga (2) genomförs en analys av undertyper av huvudstrategierna. Resultaten av de båda första forskningsfrågorna ligger till grund för svaret på forskningsfråga (3). Även resultat från tidigare studier utnyttjas för att besvara forskningsfrågorna, särskilt Helgessons undersökning av legitimeringsstrategier i ett antal svenska kommunala informationsmaterial (Helgesson 2017). Den studie som redovisas är främst en kvalitativ sådan, även om några kvantitativa resultat redovisas i avsnitt 5.1 (jfr Enell-Nilsson et al. 2022: 64).

Analysen av webbtexterna har genomförts i två steg. I det första steget granskade jag utskrifter av varje text, markerade realiseringar av olika legitimeringsstrategier och sammanställde iakttagelserna i en excelfil. Efter två veckor genomförde jag samma procedur utifrån nya utskrifter av texterna i syfte att "ensure intrasubjectivity, i.e., the correlation between one's own coding of the same texts at different points of time [...]" (Boréus & Bergström 2017: 28–29). För bedömningen av skillnader mellan kategoriseringarna och avgörandet av gränsfall har jag utnyttjat tidigare studier där van Leeuwens modell använts på svenska material (jfr Gustafsson 2009: 52–53; Enell-Nilsson et al. 2022: 62–63). Modellen utvecklades nämligen av van Leeuwen för att "analysera ett [engelskspråkigt] material om första skoldagen riktat till barn" och de exempel som ges av van Leeuwen är hämtade ur detta material (Helgesson 2017: 124). Det material som ursprungligen användes av van Leeuwen för att belysa modellen får sägas vara ett mycket annorlunda material än det som är aktuellt i denna studie.

Det valda förfarings sättet bör leda till en tillräckligt god validitet och reliabilitet vad gäller kategoriseringen av legitimeringsstrategier. Korpusens begränsade storlek innebär att resultaten av studien självfallet inte kan generaliseras.

5 Analys och resultat

I detta avsnitt står analys av materialet och resultat av analysen i fokus. Avsnitt 5.1 ägnas förekomsten av huvudstrategier för legitimering i materialet, dvs. forskningsfråga (1). Fokus för avsnitt 5.2 är förekomsten av undertyper av aktuella huvudstrategier, dvs. forskningsfråga (2). I det avslutande avsnitt 5.3 diskuteras vilken övergripande bild av kommuners förhållningssätt till seniorer som de identifierade legitimeringsstrategierna kan sägas ge, dvs. forskningsfråga (3).

5.1 Huvudstrategier för legitimering

Jag har identifierat tre huvudstrategier för legitimering i korpusen, nämligen auktoritetslegitimering, moralisk legitimering och rationalisering. Förekomsten av de tre identifierade legitimeringsstrategierna i enskilda webbtexter i korpusen redovisas i tabell 1. Denna visar således förekomsten av huvudstrategierna i korpusens texter som helheter. I de enskilda texterna uppträder aktuell/a huvudstrategi/er, i form av olika undertyper, en eller flera gånger.

Tabell 1. Identifierade legitimeringsstrategier i webbtexterna i korpusen

Kommun	Auktoritetslegitimering	Moralisk legitimering	Rationalisering
01 17 Österåker	X	X	X
01 36 Haninge	–	–	X
01 38 Tyresö	–	X	X
01 40 Upplands-Bro	X	–	X
07 63 Tingsryd	X	–	X
08 21 Högsby	X	–	X
08 82 Oskarshamn	–	–	X
09 80 Gotland	X	X	–
12 57 Örkelljunga	X	X	X
12 66 Hörby	X	X	–
12 76 Klippan	X	–	X
12 77 Åstorp	X	X	X
14 07 Öckerö	X	X	–
14 19 Tjörn	X	–	–
14 39 Färgelanda	X	–	–
14 80 Göteborg	X	X	–
14 81 Mölndal	X	–	–
14 85 Uddevalla	X	X	X
14 89 Alingsås	X	–	X
18 82 Askersund	X	–	X
19 60 Kungsör	–	–	X
19 82 Fagersta	X	–	X
25 18 Övertorneå	–	–	–

Av tabell 1 framgår att auktoritetslegitimering förekommer i 18 av 23 webbtexter, att legitimering genom rationalisering uppträder i 15 av texterna och att moralisk legitimering förekommer i 9 av de 23 webbtexterna. Det är inte oväntat att auktoritetslegitimering är förhållandevis vanlig i korpusen, eftersom kommuner kan tala med vad man kalla en ”myndighetsröst” till kommuninvånare, här seniorer (jfr Helgesson 2017: 120). Inte heller är det oväntat att kommuner hänvisar till förnuft eller logik i detta sammanhang (jfr Helgesson 2017: 118), dvs. legitimering genom rationalisering. Trots allt ska brodderbjudandena bidra till att seniorer undviker halkolyckor och följer av sådana. Även användningen av moralisk legitimering kan sägas vara väntad med tanke på att broddanvändning kan underlätta aktiviteter utomhus vintertid, vilket kan sägas vara en hälso-befrämjande åtgärd (jfr Helgesson 2017: 117; se vidare avsnitt 5.2.2).

Tabell 1 visar vidare att en, två eller tre av huvudstrategierna uppträder i 22 av 23 webbtexter (jfr van Leeuwen 2008: 106 och Enell-Nilsson et al. 2022: 64–65 om kombinationer av strategier). Vanligast är att två huvudstrategier uppträder i en och samma text, vilket gäller för 12 texter. En enda huvudstrategi förekommer i 6 texter och alla tre huvudstrategierna uppträder i 4 texter. Den enda texten från landsdelen Norrland, dvs. 25 18 Övertorneå, innehåller däremot inte någon enda legitimeringsstrategi, vilket kan ha samband med bruket av broddar i landsdelen (se avsnitt 3.2). Därtill kan broddarna

hämtas i en namngiven sportaffär i stället för i kommunens lokaler. Kanske kan också denna omständighet ha betydelse för att Övertorneå kommun väljer att inte legitimera sitt broderbjudande med hjälp av någon av de identifierade huvudstrategierna.

Som framgår av tabell 1 har jag alltså inte identifierat några förekomster av den fjärde huvudstrategin i van Leeuwens modell, dvs. mytopoesis. Denna frånvaro är inte överraskande med tanke på att Westberg (2016: 217, fotnot 64) konstaterar att denna strategi är vanligare i skönlitterära texter än i sakprosatexter (jfr även Enell-Nilsson et al. 2022: 64). Helgesson (2017: 121) identifierar dock en förekomst av mytopoesis i sitt material med kommunala informationsbroschyrer om sopsortering. Det är där fråga om "en serie riktad till barn" i den aktuella broschyren (Helgesson 2017: 123), dvs. en målgrupp i helt annan kronologisk ålder än seniorer.

5.2 Undertyper av huvudstrategier

Tabell 1 i avsnitt 5.1 visar alltså förekomsten av huvudstrategierna i korpusens texter som helheter. I det följande ges representativa exempel på hur de tre huvudstrategierna auktoritetslegitimering, rationalisering och moralisk legitimering realiseras i korpusen. Detta görs i avsnitt 5.2.1–5.2.3. Som framgår i avsnitt 4 presenteras i dessa avsnitt även undertyper i fråga om var och en av de tre huvudstrategierna.

5.2.1 Undertyper av auktoritetslegitimering

Inom huvudtypen auktoriseringslegitimering ryms de tre undertyperna *sedvanety*, *auktoritetstyp* och *rekommendationstyp* (Westberg 2016: 44). Vad gäller *sedvanety* "skiljer van Leeuwen mellan *traditionens auktoritet*, där det hänvisas till en vana, och *konformitetens auktoritet*, där det handlar om att göra som alla andra" (Helgesson 2017: 115, tillagd kursiv stil). I fråga om auktoritetstyp finns möjligheten till såväl *personlig* som *opersonlig auktoritetslegitimering*. Den förra är aktuell bl.a. vad gäller föräldrar och lärare i förhållande till barn och ungdomar och den senare genom hänvisningar till författningar, regler och styrdokument. När det gäller rekommendationstyp, kommer denna till uttryck genom hänvisningar till *experter* eller till *förebilder*. Expert X rekommenderar eller avråder från en viss handling respektive "den socialt aktade och föredömliga personen/gruppen X gör på detta vis [...]". (Westberg 2016: 44–45)

I korpusens belägg för huvudstrategin auktoritetslegitimering återfinns realiseringar av samtliga tre undertyper, dvs. *sedvanety*, *auktoritetstyp* och *rekommendationstyp*, och ett antal undertyper till dessa. Exempel 4 och 5 ger prov på undertypen *sedvanety*, närmare bestämt *traditionens auktoritet*:

”Gratis broddar till dig som är 65 år och bor i Göteborg”

(4) Askersunds kommun delar **för nionde året i rad** ut gratis broddar till alla kommuninvånare som är 65 år och äldre. (18 82 Askersund)

(5) I år delar Färgelanda kommun **återigen** ut broddar kostnadsfritt till alla Färgelanda över 70 år, så länge lagret räcker. (14 39 Färgelanda)

Med hjälp av prepositionsfrasen ”för nionde året i rad” meddelar Askersunds kommun i exempel 4 antalet år som brodderbjudanden har getts, medan Färgelanda kommun i exempel 5 använder adverbet ”återigen” för att peka på en tradition av erbjudanden. Också konformitetens auktoritet är en sedvanetyp, och den illustreras med exempel 6:

(6) Under 2021 var det **över 3000 seniorer** som hämtade broddar på träffpunkter och andra mötesplatser. (14 81 Mölndal)

Mölndals kommun meddelar att ett tidigare brodderbjudande utnyttjades av ”över 3000 seniorer”. Min bedömning är att de kommuninvånare som får det aktuella brodderbjudandet därför bör ”göra som alla andra” (Helgesson 2017: 115).

Exempel 7 och 8 visar förekomster av undertypen auktoritetstyp:

(7) Att dela ut gratis broddar till pensionärer i Fagersta är en del av **vårt förebyggande hälsoarbete för äldre**. (19 82 Fagersta)

(8) I Åstorps kommun arbetar vi efter **en handlingsplan för att minska fallolyckor i kommunen**. (12 77 Åstorp)

I båda exemplen är det fråga om en opersonlig auktoritetslegitimering. Fagersta kommun hänvisar till en del av kommunens verksamhet, ”vårt förebyggande hälsoarbete för äldre”, medan Åstorps kommun anger ett specifikt styrdokument: ”en handlingsplan för att minska fallolyckor i kommunen”.

I exempel 9 och 10 realiserar undertypen rekommendationstyp:

(9) – Med en stark budget i ryggen så har vi nu möjlighet att satsa på våra äldre kommuninvånare, bland annat genom gratis broddar, **säger Tina Teljstedt (K[rist]D[emokraterna]), ordförande för Äldre- och omsorgsnämnden**. (01 40 Upplands-Bro)

(10) – För att få rätt storlek har du möjlighet att prova broddar på Allégården i Haga under tre fredagar. Passa på att gå dit eftersom detta är de enda tillfällen som erbjuds att prova ut broddarna, **säger Annika Andersson, äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen**, som samordnar arbetet runt erbjudandet om broddar. (14 80 Göteborg)

Gemensamt för exempel 9 och 10 är att det är experter som meddelar rekommendationer om att utnyttja brodderbjudanden. I exempel 9 uttalar sig en politiker som har en ledande ställning i ”Äldre- och omsorgsförvaltningen” i Upplands-Bro kommun, medan det i exempel 10 är en tjänsteman inom ”äldre[-] samt vård- och omsorgsförvaltningen

[...]” i Göteborgs stad som uppmanar seniorer att komma och prova broddar i en centralt belägen lokal. Som sägs i avsnitt 5 är anföringsverb, här ”säger” i båda exemplen, typiska för realiseringar av huvudstrategin auktoritetslegitimering.

5.2.2 Undertyper av huvudstrategin moralisk legitimering

Huvudstrategin moralisk legitimering innefattar undertyperna *evaluering*, *abstraktion* och *jämförelse*. Evaluering innebär att något ska göras för att det är bra, naturligt och/eller värdesatt i den aktuella kulturen. (Westberg 2016: 45) Särskilt adjektiv, t.ex. ”normal”, ”naturlig” och ”sund” liksom ”onormal”, ”onaturlig” och ”osund”, kan visa på förekomsten av moralisk legitimering i texter (van Leeuwen 2008: 110; Gustafsson 2009: 51). Abstraktioner legitimerar genom att ”den abstrakta representationens konnotationer fungerar legitimerade på den praktik som refereras” (Westberg 2016: 46). Ett exempel är att praktiken ”ett barn går till skolan för första gången” legitimerar skolpraktiken genom att skolstarten associeras med barns utveckling och allt större självständighet (van Leeuwen 2008: 112). Jämförelser legitimerar praktiker, eller aspekter på sådana, genom att koppla samman dem med andra moraliskt uppskattade praktiker eller aspekter på praktiker. Något bör göras för att det är identiskt med eller liknar något annat. (Westberg 2016: 46)

Som framgår i avsnitt 4 kräver denna huvudstrategi att forskare beaktar inte enbart språkliga resurser utan även uppmärksammar relevanta diskurser i dagens svenska samhälle. En vanlig motionsform bland äldre är promenader, och möjligheter att vara utomhus och promenera är därför viktiga för att äldre ska vara fysiskt aktiva. (Helbostad et al. 2021: 79, 82) Beläggen för huvudstrategin moralisk legitimering i korpusen realiserar undertypen *evaluering*. Tre belägg, i linje med en diskurs om att det är viktigt och önskvärt att seniorer promenerar utomhus hela året, återges i exempel 11, 12 och 13:

(11) Var försiktig **när du är ute och går** och varmt välkommen att hämta broddar! (01 17 Österåker)

(12) Vi vill att **äldre ska våga gå ut och kunna njuta av vintern**. (12 77 Åstorp)

(13) Utdelning av broddar görs för att **främja rörelse utomhus även vintertid** och **bygga fallolyckor** när det är halt ute. (14 07 Öckerö)

Seniorer i Österåker förutsätts promenera året om, ”när du är ute och går [...]”, och brodderbjudandet ska underlätta detta. Det är inte helt säkert att alla seniorer i Åstorps kommun promenerar året om, men brodderbjudandet ska bidra till att ”äldre ska våga gå ut och kunna njuta av vintern”. Också i Öckerö kommun är det osäkert om seniorer rör sig utomhus året om, alternativt gör detta i tillräckligt stor omfattning, eftersom broddarna ska ”främja rörelse utomhus även vintertid [...]”. Adverbet ”även” kan

signalera att kommunen bedömer att det finns en risk för att äldre inte promenerar utomhus i tillräcklig omfattning under vintern. Därtill vill Öckerö kommun förebygga fallolyckor på grund av halka, vilket är ett uttryck för en annan diskurs i dagens svenska samhälle (jfr avsnitt 2).

5.2.3 Undertyper av huvudstrategin rationalisering

Huvudstrategin rationalisering innefattar två underkategorier: *instrumentell rationalisering* och *teoretisk rationalisering*. Instrumentell rationalisering innebär hänvisningar till *syften* med, *mål* för och *effekter* av handlingar. (Westberg 2016: 46) Teoretisk rationalisering innebär hänvisningar ”till något slags sanning, där en aktivitet binds samman med en annan, moraliskt värderad aktivitet genom verb som *betyder, innebär, menar* eller *är [...]*” (Helgesson 2017: 115, kursiv stil i originalet).

Den första av undertyperna, *instrumentell rationalisering*, innefattar i sin tur undertyperna *målorientering, medelorientering* samt *effekt- och resultatorientering*. Undertypen målorientering tar fasta på att någon ska göra X för att uppnå Y. Ett av van Leeuwens exempel (2008: 114) är lärares sätt att planera sin undervisningspraktik ”utifrån målet att etablera goda relationer till sina elever”. (Westberg 2016: 46) Medelorientering innebär att någon faktiskt *gör* X för att uppnå ett visst mål Y eller att X *möjliggör* för någon annan att uppnå ett visst mål Y. Ett exempel är lärare som uttrycker sympatier för osäkra elever för att härigenom stärka deras självkänsla (van Leeuwen 2008: 115). Effekt- och resultatorientering innebär att handlingar och praktiker legitimeras genom att de antas ge eftersträvsvärda resultat och effekter (Westberg 2016: 47).

Den andra av undertyperna, *teoretisk rationalisering*, innefattar i sin tur undertyperna *definition, förklaring* och *förutsägelse*. Genom definitioner formuleras ”reglerade sanningar och praktiker och praktikdeltagande [...]”. (Westberg 2016: 47) När det gäller förklaringar, ställs deltagare i sociala praktiker i fokus, och förklaringar legitimerar praktikdeltagares engagemang i en viss social praktik. Det handlar således om generella attribut och vanemässiga beteenden. Förutsägelser gäller framtida utveckling av praktiker och handlingar. Ett exempel är barn som gråter under de första skoldagarna, vilket är ett beteende som legitimeras utifrån förutsägelsen att handlingen inte kommer att fortsätta under hela skoltiden (van Leeuwen 2008: 116).

Instrumentell rationalisering gäller alltså hänvisningar till syften med, mål för och effekter av handlingar. Exempel 14 och 15 visar hur denna undertyp kan realiseras i korpusen:

(14) För att undvika olyckor delar kommunen ut gratis broddar till dig som är 65+ och skriven i Haninge. (01 36 Haninge)

(15) Klippans kommun vill bidra till att **minska risken för halkolyckorna under vintern och kommer därför att dela ut gratis broddar** till dig som är 65 år eller äldre. (12 76 Klippan)

Både Haninge kommun och Klippans kommun legitimerar sina respektive brodderbjudanden genom att dessa kan bidra till att seniorer undviker fallolyckor vintertid (målorientering) med hjälp av gratis broddar (medelorientering), vilket leder till att risken för halkolyckor minskar eller i bästa fall försvinner (effekt- och resultatorientering).

Även undertypen teoretisk rationalisering förekommer i korpusen, då genom undertypen förklaring, bl.a. i exempel 16 och 17:

(16) Att dela ut gratis broddar till pensionärer i Fagersta är en del av vårt förebyggande hälsoarbete för äldre. **Halkolyckor innebär även en stor kostnad för samhället** och är därför dubbelt så viktiga att förebygga. (19 82 Fagersta)

(17) Med vintervädret den senaste tiden har risken för halka ökat. Därför har Alingsås kommun köpt in ett antal broddar som nu delas ut gratis till seniorer. [— —] Det är först till kvarn som gäller, **men tänk på att halkskydden är avsedda för äldre människor som löper större risk att skada sig allvarligt vid en halkolycka**. (14 89 Alingsås)

Fagersta kommun legitimerar sin utdelning av broddar med hänvisning till sitt "förebyggande hälsoarbete för äldre" (opersonlig auktoritetslegitimering) och till att "Halkolyckor innebär även en stor kostnad för samhället [...]" (teoretisk rationalisering, förklaring). Verbet "innebär" i exempel 16 visar sambandet mellan en aktivitet och "en annan, moraliskt värderad aktivitet [...]" (Helgesson 2017: 115), här att minska samhällets kostnader för halkolyckor.

I exempel 17 understryker Alingsås kommun att alla seniorer får ta del av brodderbjudandet. Först till kvarn-principen gäller, men "äldre människor [...]" löper större risk att skada sig allvarligt vid en halkolycka". Seniorer uppmanas därför att tänka på dem som har störst behov. Äldre seniorer som skadar sig allvarligt utsätts för ett större lidande än yngre seniorer, och allvarligare skador får antas medföra större kostnader för samhället. Men Alingsås kommun försöker inte klargöra vem som kan räknas som "seniorer" respektive "äldre människor" utan överlåter detta ansvar till läsarna av webbtextern (se avsnitt 4.1 om benämningarna).

5.3 Legitimeringsstrategier och kommuners förhållningsätt till seniorer

Som framgår i avsnitt 5.2 kan kommuner betona att brodderbjudanden kan ge enskilda seniorer fördelar. I förlängningen kan broddar, om de faktiskt används på avsett sätt, bidra till att seniorer bevarar sin fysiska – och psykiska – hälsa. Detta är i linje med strävanden i det svenska samhället generellt (se avsnitt 5.2.2).

Det är inte bara till fördel för individer om seniorer bevarar en god hälsa och kan hantera sitt vardagsliv utan att behöva bistånd från kommun eller region, eftersom en sådan situation är fördelaktig också för kommuner, regioner och hela det svenska samhället (jfr avsnitt 2). Även fördelar med utnyttjade brodderbjudanden ur samhällets perspektiv lyfts fram i webbtexterna. Så sker i fråga om vissa realiseringar av de tre huvudstrategierna auktorisering, moralisk legitimering och rationalisering. Detta framgår av exempel i avsnitt 5.2.

Mest explicit görs detta i fråga om rationalisering, undertypen teoretisk rationalisering. Detta är särskilt tydligt i exempel 16 i avsnitt 5.2.3, där Fagersta kommun meddelar att ”Halkolyckor innebär även **en stor kostnad för samhället** [...]”. Men fördelar för samhället lyfts aldrig fram ensamma utan tillsammans med fördelar för individen. Av exempel 16 framgår nämligen att utdelningen av gratis broddar till pensionärer ”är en del av vårt förebyggande hälsoarbete för äldre”, vilket bidrar till att halkolyckor är ”dubbelt så viktiga att förebygga”. Fagersta kommuns brodderbjudande innebär således fördelar för både samhället och individen.

I detta sammanhang erbjuder Helgessons studie av kommunala informationsmaterial om sopsortering en intressant jämförelse (Helgesson 2017). Enligt Helgesson kan kommuner som försöker få kommuninvånare att sortera sitt hushållsavfall bättre använda auktoritetslegitimering och låta ”en distanserad myndighetsröst [...]” tala till kommuninvånare. Moralisk legitimering kan vara uttryck för en relation där de båda parterna tillsammans ska lösa problem, och kommuner vädjar ”till medborgarnas lojalitet och solidaritet med kommunens beslut”. Rationalisering kan i det aktuella sammanhanget visa på en jämlik relation mellan kommuninvånare och kommuner: båda får fördelar genom en bättre sopsortering. (Helgesson 2017: 123–124)

Min bedömning är att kommunerna i den här aktuella studien, genom sina brodderbjudanden, både kan inta en överordnad position i förhållande till respektive kommuns seniorer och en mer jämställd position. Realiseringar av huvudstrategin auktoritetslegitimering innebär att en myndighetsröst talar *till* seniorer. Kommuner kan dock även tala *med* seniorer för att dessa ska anta brodderbjudanden. Huvudstrategin moralisk legitimering kan också vara aktuell för att visa på en mera jämställd relation mellan en kommun och seniorer i kommunen i fråga. Enligt min bedömning kommer sådana strävanden dock främst till uttryck i korpusen genom realiseringar av huvudstrategin rationalisering.

6 Summering och framåtblick

Den redovisade undersökningen av en korpus med webbtexter, i vilka 23 svenska kommuner erbjuder seniorer i respektive kommun gratis broddar, visar att brodderbjudanden realiseras genom lexikogrammatiska resurser i första hand med hjälp av de båda övergripande legitimeringsstrategierna auktoritetslegitimering och rationalisering. Därtill används strategin moralisk legitimering, med fokus på folkhälsa samt äldres hälsa och välbefinnande. I korpusen identifieras däremot inga förekomster av huvudstrategin mytopoesis. Olika undertyper av var och en av de tre aktuella huvudstrategierna realiseras i texter som ingår i det undersökta materialet. Det är främst fördelar för seniorerna som lyfts fram i webbtexterna, men även fördelar för samhället – kommuner, regioner och landet – realiseras. I den senare situationen uppträder fördelar för såväl individer som samhället tillsammans.

Den redovisade studien av kommunala informationstexter kan leda till nya forskningsfrågor och fortsatta studier utifrån kommuners texter med brodderbjudanden. Som avslutning på studien presenterar jag tre sådana möjligheter.

Även andra kontextuella faktorer än de som beaktas i denna studie (se avsnitt 4) kan vara relevanta i fråga om kommuners webbtexter om brodderbjudanden. Kan det till exempel finnas mönster för vilka politiska partier som är positivt inställda till sådana erbjudanden (jfr Benjabli 2020: 42) och vilka legitimeringsstrategier som används i kommuners brodderbjudanden?

Studien fokuserar på legitimeringsstrategier i förhållande till seniorer i kommuner. Kan materialet även användas för att analysera eventuella legitimeringsstrategier som riktar sig till andra kommuninvånare (jfr avsnitt 1.1)? Exempelvis meddelas det i exempel 9 i avsnitt 5.2.1 att Upplands-Bro kommun har "en stark budget [...]" och att kommunen nu har "möjlighet att satsa på våra äldre kommuninvånare bland annat genom gratis broddar [...]". Kan denna formulering tolkas som att det krävs en stark budget för att Upplands-Bro ska satsa på äldre kommuninvånare och att äldre får stå tillbaka till förmån för andra kommuninvånares behov när kommunens ekonomi är svagare?

Som sägs i avsnitt 4 kan legitimeringsstrategier realiseras med såväl lexikogrammatiska resurser som andra semiotiska resurser (se vidare van Leeuwen 2008: 119–121). Som framgår i avsnitt 3.2 ingår det ett fotografi i 18 av de 23 webbtexterna. Med utgångspunkt i fotografierna kan två forskningsfrågor formuleras: vilka legitimeringsstrategier kan identifieras i korpusens bildmaterial, och vilka eventuella överensstämmelser och skillnader kan det finnas mellan strategier som realiseras genom lexikogrammatiska resurser respektive multimodala resurser?

Referenser

- Benjabli, Y. (2020). *Utdelning av gratis halkskydd till kommuners seniorer. En textanalys av kommuners beslutsprocess*. Examensarbete på masternivå. Karlstads universitet, utbildningsprogrammet Riskhantering i samhället. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1443046/FULLTEXT01.pdf> (citerad 1.5.2024).
- Boréus, K. & Bergström, G. (2017). Content Analysis. I: K. Boréus & G. Bergström (Red.). *Analyzing Text and Discourse. Eight Approaches for the Social Sciences*. SAGE Publications. 23–52.
- Edström, M. & Lagerlöf Nilsson, U. (2023). Mediebildens av 60+. Föreställningar om äldre på DN:s förstasidor 1912–2022. I: A. Franck (Red.). *Mediehistorisk årsbok 2023*. Svensk Mediehistorisk Förening. 229–257. Tillgänglig: <https://www.mediehistoria.se/arsbocker/> (citerad 1.5.2024).
- Eklund, E., Holmberg, R., Svensson, M., Gustavsson, J. & Bonander, C. (2023). Quasi-experimental evaluation of municipal ice cleat distribution programmes for older adults in Sweden. *Injury Prevention* 29(5), 378–383. Tillgänglig: <https://injuryprevention.bmj.com/content/29/5/378> (citerad 1.5.2024).
- Enell-Nilsson, M., Koskela, M. & Aarola, I. (2022). Regeringen rapporterar om statligt ägda bolog. Legitimeringsstrategier i *Ministern har ordet* i finländska redovisningar. I: S. Björklund, B. Haagensen, M. Nordman & A. Westerlund (Red.). *Svenskan i Finland 19. Föredrag vid den nittonde sammankomsten för beskrivningen av svenskan i Finland Vasa den 6–7 maj 2021*. Skrifter utgivna av Svensk-Österbottniska Samfundet 82. Svensk-Österbottniska Samfundet. 59–73. Tillgänglig: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/185549/Svenskan%20i%20Finland%2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (citerad 1.5.2024).
- Folkhälsomyndigheten (2023). *Främja fysisk aktivitet och minska stillasittandet*. Tillgänglig: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ef15f23c5be6408aacc160acc92722/framja-fysisk-aktivitet-och-minska-stillasittandet-riktlinjer.pdf> (citerad 1.5.2024).
- GS (2023) = Göteborgs stad. *Gratis broddar till dig som är 65 år och bor i Göteborg/Maksuttaget liukuesteet kenkiin sinulle, joka olet 65-vuotias ja asut Göteborgissa*. [Massbrev till invånare i staden vilka har fyllt eller fyller 65 år under 2023.]
- GS (2024) = Göteborgs stad. Finskt förvaltningsområde. Tillgänglig: <https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-och-politik/sa-arbetar-goteborgs-stad-med/manskliga-rattigheter/nationella-minoriteter/finskt-forvaltningsomrade> (citerad 1.5.2024).
- Gustafsson, A. W. (2009). *Pamfletter! En diskursiv praktik och dess strategier i tidig svensk politisk offentlighet*. Lundastudier i nordisk språkvetenskap A 66. Lunds universitet, SOL-centrum. Tillgänglig: <https://lup.lub.lu.se/search/files/3934714/1274961.pdf> (citerad 1.5.2024).
- Helbostad, J. L., Frändin, K. & Dohrn, I-M. (2021). 1.5 Rekommendationer om fysisk aktivitet och stillasittande för äldre: I: I-M. Dohrn, M. Börjesson & M. Hagströmer (Red.). *FYSS (Fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling)*. 4 uppl. Läkartidningens förlag. 79–92. Tillgänglig: <https://www.fyss.se/fyss-kapitel/fyss-kapitel-2/> (citerad 1.5.2024).
- Helgesson, K. (2017). ”Sortera smart”. Legitimering i kommunala informationsmaterial om sopsortering. I: K. Helgesson, H. Landqvist, A. Lyngfelt, A. Nord, & Å. Wengelin (Red.). *Text och kontext. Perspektiv på textanalys*. Gleerups. 111–126.
- Holmberg, R. (2017). *Göteborgs kommuns utdelning av broddar till kommunens äldre. Effekten på fallskador till följd av halka på is och snö*. Examensarbete på masternivå, Karlstads

- universitet, utbildningsprogrammet Riskhantering i samhället. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1113996/FULLTEXT02.pdf> (citerad 1.5.2024).
- Holmberg, R. (2023). *Evaluation of Swedish Ice Cleat Distribution Programs. From Program Design to Ice Cleat Use*. Karlstad University Studies 2023:9. Licentiate Thesis. Karlstad University. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1744474/FULLTEXT02.pdf> (citerad 1.5.2024).
- van Leeuwen, T. (2007). Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication* 1(1), 91–112. Tillgänglig: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1750481307071986> (citerad 1.5.2024).
- van Leeuwen, T. (2008). The Discursive Construction of Legitimation. I: T. van Leeuwen. *Discourse and Practice. New Tools for Critical Discourse Analysis*. Oxford Studies in Sociolinguistics. Oxford University Press. 105–123.
- NE (2024a) = *Nationalencyklopedin*. Uppslagsord: "kommun". Tillgänglig: <https://www.ne.se> (citerad 1.5.2024).
- NE (2024b) = *Nationalencyklopedin*. Uppslagsord: "landskap". Tillgänglig: <https://www.ne.se> (citerad 1.5.2024).
- NE (2024c) = *Nationalencyklopedin*. Uppslagsord: "län". Tillgänglig: <https://www.ne.se> (citerad 1.5.2024).
- Nikula, K. (2008). *Pensionär – aldrig i livet*. De äldre i ordböckerna. I: Á. Svavarsdóttir, G. Kvaran, G. Ingólfsson & J. H. Jónsson (Red.). *Nordiske Studier i Leksikografi. Rapport fra konference om leksikografi i Norden Akureyri 22.–26. maj 2007*. Nordisk Forening for Leksikografi Skrift nr. 10. Nordisk Forening for Leksikografi. 337–352. Tillgänglig: <https://tidsskrift.dk/nsil/issue/view/2336/91> (citerad 1.5.2024).
- Poutanen, H. (2022). *Ekologisk produktion och konsumtion i skrift och bild. En socialsemiotisk analys av grön marknadsföring i finlandssvenska kundtidningstexter*. Nordica Helsingensia 60. Helsingfors universitet, Finskugriska och nordiska avdelningen. Tillgänglig: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/62a00d74-43f2-408c-996a-081567e6f3b8/content> (citerad 1.5.2024).
- Pälli, P. & Lillqvist, E. (2020). Diskurssianalyysi. I: M. Luodonpää-Manni, M. Hamunen, R. Kontenius, M. Miestamo, U. Nikanne & K. Sinnemäki (Red.). *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1457. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 374–410. <https://doi.org/10.21435/skst.1457>
- Sandberg, M. (2020). *Från beslut till broschyr. Intertextualitet, äldre och kultur i texter inom en statlig satsning*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 40. Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket. Tillgänglig: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/62619> (citerad 1.5.2024).
- SCB (2023) = SCB Statistikmyndigheten. *Folkmängd och befolkningsförändringar – Kvartal 3, 2023*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/folkmangd-och-befolkningsforandringar---manad-kvartal-och-halvar/folkmangd-och-befolkningsforandringar---kvartal-3-2023/> (citerad 1.5.2024).
- SKR (2024a) = Sveriges Kommuner och Regioner. *Fakta om kommuner och regioner*. Tillgänglig: <https://skr.se/skr/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner.1022.html> (citerad 1.5.2024).
- SKR (2024b) = Sveriges Kommuner och Regioner. *Kommunernas åtaganden*. Tillgänglig: <https://skr.se/skr/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommunernasataganden.3683.html> (citerad 1.5.2024).
- Socialstyrelsen (2022). *Fallprevention – en kostnadseffektiv åtgärd? Hälsoekonomiska beräkningar av fallpreventiva åtgärder för äldre*. Socialstyrelsen. Tillgänglig:

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-5-7923.pdf> (citerad 1.5.2024).

- Tolvanen, E. (2016). *Myndighetskommunikation på två språk – pensionstexter på svenska och finska i Finland och Sverige i ett systemisk-funktionellt perspektiv*. Turun yliopiston julkaisu – Annales Universitatis Turkuensis. Sarja – ser. B osa – tom. 425. Åbo universitet, Institutionen för språk- och översättningsvetenskap. Tillgänglig: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/127345/AnnalesB425Tolvanen.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (citerad 1.5.2024).
- VGR (2023) = Västra Götalandsregionen. *Klart med unikt västsvenskt samarbete – gemensam vårdinformationsmiljö för regionen och alla kommuner*. Tillgänglig: <https://www.vgregion.se/aktuellt/nyhetslista/klart-med-unikt-vestsvenskt-samarbete--gemensam-vardinformationsmiljo-for-regionen-och-alla-kommuner/> (citerad 1.5.2024).
- Westberg, G. (2016). *Legitimerade föräldraskap 1870–2010. En diskurshistorisk undersökning*. Stockholm Studies in Scandinavian Philology New Series 61. Stockholms universitet, Institutionen för svenska och flerspråkighet. Tillgänglig: <https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:918950/FULLTEXT01.pdf> (citerad 1.5.2024).

Bilaga 1. Kommuner i läns- och kodnummerordning: webbtexter om utdelning av gratis broddar respektive andra erbjudanden till seniorer 2022 och/eller 2023, antal invånare i aktuella kommuner (SCB 2023), avrundade till jämna tusental, samt antal graford i webbtexterna, absoluta tal

Kommuner som delar ut gratis broddar	Antal invånare i aktuella kommuner	Antal graford i aktuella webbtexter	Kommuner med andra erbjudanden	Antal invånare i aktuella kommuner
01 Stockholms län (n=26)			01 Stockholms län (n=26)	
01 17 Österåker	49 000	51		
01 36 Haninge	99 000	107		
01 38 Tyresö	49 000	148		
01 40 Upplands-Bro	32 000	164		
03 Uppsala län (n=8)			03 Uppsala län (n=8)	
–			–	
04 Södermanlands län (n=9)			04 Södermanlands län (n=9)	
–			–	
05 Östergötlands län (n=13)			05 Östergötlands län (n=13)	
–			05 80 Linköping: gratis lunch mot uppvisande av kvitto för inköpta broddar	167 000
06 Jönköpings län (n=13)			06 Jönköpings län (n=13)	
–				
07 Kronobergs län (n=8)			07 Kronobergs län (n=8)	
07 63 Tingsryd	12 000	95	–	
08 Kalmar län (n=12)			08 Kalmar län (n=12)	
08 21 Högsby	5 000	95	–	
08 82 Oskarshamn	27 000	95		
09 Gotlands län (n=1)			09 Gotlands län (n=1)	
09 80 Gotland	61 000	126		
10 Blekinge län (n=5)			10 Blekinge län (n=5)	
–			–	
12 Skåne län (n=33)			12 Skåne län (n=33)	
12 57 Örkelljunga	10 000	237	–	
12 66 Hörby	16 000	138		
12 76 Klippan	18 000	176		
12 77 Åstorp	16 000	146		
13 Hallands län (n=6)			13 Hallands län (n=6)	
–			–	
14 Västra Götalands län (n=49)			14 Västra Götalands län (n=49)	
14 07 Öckerö	13 000	122	14 35 Tanum: gratis lunch mot uppvisande av kvitto för inköpta broddar	13 000
14 19 Tjörn	16 000	157	14 44 Grästorp: gratis lunch mot uppvisande	6 000

”Gratis broddar till dig som är 65 år och bor i Göteborg”

			av kvitto för inköpta broddar	
14 39 Färgelanda	6 000	91	14 52 Tranemo: kontant ersättning mot uppvisande av kvitto för inköpta broddar	12 000
14 80 Göteborg	604 000	253	14 91 Ulricehamn: kontant ersättning mot uppvisande av kvitto för inköpte broddar	25 000
14 81 Mölndal	71 000	80		
14 85 Uddevalla	57 000	160		
14 89 Alingsås	42 000	95		
17 Värmlands län (n=16)			17 Värmlands län (n=16)	
–			–	
18 Örebro län (n=12)			18 Örebro län (n=12)	
18 82 Askersund	12 000	119	–	
19 Västmanlands län (n=10)			19 Västmanlands län (n=10)	
19 60 Kungsör	9 000	27	–	
19 82 Fagersta	13 000	125		
20 Dalarnas län (n=15)			20 Dalarnas län (n=15)	
–			–	
21 Gävleborgs län (n=10)			21 Gävleborgs län (n=10)	
–			–	
22 Västernorrlands län (n=7)			22 Västernorrlands län (n=7)	
–			–	
23 Jämtlands län (n=8)			23 Jämtlands län (n=8)	
–			–	
24 Västerbottens län (n=15)			24 Västerbottens län (n=15)	
–			–	
25 Norrbottens län (n=14)			25 Norrbottens län (n=14)	
25 18 Övertorneå	4 000	48	–	